

HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND

Skattemessige konsekvenser for norske pensjonister bosatt i Spania; Norske vs. Spanske skatteregler

---

Bacheloroppgave utført ved
Høgskolen Stord/Haugesund – Økonomisk-administrativ utdanning

Av: Janeth Haugen   Kandidat 14
    Natalia Kassirova   Kandidat 15

Dette arbeidet er gjennomført som ledd i bachelor programmet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund og er godkjent som sådan. Godkjennelsen innebærer ikke at HSH innestår for metodene som er anvendt, resultatene som er fremkommet og konklusjoner og vurderinger i arbeidet.

Bachelor oppgavens tittel:

Skattemessige konsekvenser for norske pensjonister bosatt i Spania; Norsk vs. Spansk skatteregler

Student 1: Janeth Haugen

Student 2: Natalia Kassirova

Navn på veileder:

Adrian Helgesen, Senior skattejurist ved skattekontoret i Haugesund.

Gradering: *Offentlig*

Sammendrag

I denne oppgave har vi tatt for oss de skattemessige konsekvensene for norske pensjonister bosatt i Spania.

Vi har samlet teori for å danne et generelt grunnlag for å bruke det videre i et fiktivt eksempel. I eksempelet vi har satt opp det vi mener er nærliggende for en stor del av norske pensjonister bosatt i Spania. De skattemessige konsekvensene er tenkt som en hjelp og veiledning for norske pensjonister bosatt i Spania.

Det har vært utrolig kjekt å skrive denne oppgaven. Gjennom alt arbeidet vi har utført har vi opparbeidet en kunnskap og innsikt i internasjonal skatterett som vi ikke hadde noen som helst kunnskaper om fra før. Arbeidet har vært mer krevende og omfattende enn hva vi først antok. Før vi startet på oppgaven ante vi ikke noe om hverken OECD's mønster avtale, FN's mønsteravtale, internasjonale skatteavtaler eller juridisk metode innenfor internasjonal skatterett. Det fikk vi høre om i det første møte med vår veileder Adrian. Adrian har heldigvis vist stor tålmodighet med oss, og vi beundrer han for hans kunnskap innenfor fagområdet.

Vi brukte enormt mye tid på å lese lover, avtaler, domsavgjørrelser, teori og forstå dynamikken i dette komplekse skattesystemet som vi har tatt for oss i oppgaven. Det var en enorm lettelse å delta på et student seminar om internasjonal skatterett og høre at en av foreleserne, en skattejurist ved KPMG, hadde brukte 2 måneder på å skjønne systemet.

Vi er av den oppfattning at internasjonal skatterett er av en så stor betydning for privat personer, bedrifter og muligens det offentlige, at vi håper HSH vil innføre dette som et fag. Ja, vi vil gå så langt at vi vil oppfordre HSH til å implementere faget ”internasjonal skatterett” i bachelor studiet i økonomi og administrasjon.

Forord

Vi er to tredje års studenter som studerer økonomi og administrasjon ved Høgskolen Stord/Haugesund. Siden vi vil ta autorisasjonen som regnskapsfører, begrenset valget seg til fagområder vi kunne skrive innenfor. Valget sto mellom skatterett, rettslære og finansregnskap. Valget ble skatterett. Grunnen til valget skatterett, er interessen for faget og muligheter for å kunne bruke kunnskapen i senere arbeid.

Temaet som er valgt innenfor skatterett er problematikken ved skatteoppgjør for norske pensjonister bosatt i Spania. Hvordan skal pensjonistene forholde seg til beregning av skatt. Norske vs. Spanske skatteregler.

En stor takk rettes til de som har bidratt med informasjon og støtte. Spesielt nevnes veileder Adrian Helgesen, Senior skattejurist ved skattekontoret i Haugesund, for engasjement, nyttige råd og veiledning.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	4
1. Innledning	6
1.1 Problemstilling	6
1.2 Forskningsspørsmålet.....	7
1.3 Begrensning.....	7
1.4 Metode.....	7
2 Juridisk Metode, internrett og internasjonal rett	9
2.1 Juridisk metode.....	9
2.2 Lex superior-prinsippet	9
2.3 Lex posterior	9
2.4 Lex speciales	10
2.5 Rettskildedefaktorene i skatterett.....	10
2.6 Tolkningsprinsipper i internasjonale avtaler	10
3 Generelt om Norsk skatterett	11
3.1 Generelt om skatt	11
3.2 Skatteplikt	12
3.2.1 Full skatteplikt.....	12
3.2.2 Begrenset skatteplikt.....	13
3.3 Generelt om kildebeskatning	14
3.4 Problematikk dobbeltbeskatning	15
3.4.1 Kreditmetoden.....	15
3.4.2 Unntaksmetoden.....	16
3.5 Globalinntektsprinsippet.....	16
3.6 Alminnelig inntekt.....	17
3.7 Formue	19
3.8 Skattebetaling	21
3.9 Dokumentasjon.....	21
4 Generelt om internasjonal skatterett.....	23
4.1 Internasjonal skatterett.....	23
4.2 Dobbeltbeskatning	23
4.3 Skatteunndragelse	24
4.4 Skatteskjerpene	24
4.5 Lemping	25
4.6 Tolkning	25
4.7 Skattemessig bosatt.....	25
4.7.1 Skattemessig bosatt etter norsk intern rett.....	26
4.7.2 Skattemessig bosatt etter skatteavtalen	26
4.8 Høyesteretts avgjørelse	27

5 OECD´s Mønsteravtale	29
5.1 Mønsteravtalen	29
5.2 Hvem mønsteravtalen gjelder for	29
5.3 Skattemessig bosted.....	30
5.4 Inntekter og gevinst fra fast eiendom	32
5.5 Skatt av pensjonsinntekter	33
5.6 Formueskatt.....	34
5.7 Metoder for å unngå dobbeltbeskatning.....	35
6 Skatteavtalen mellom Norge og Spania	38
6.1 Skatteavtalen	38
6.2 Personer som omfattes av skatteavtalen	38
6.3 Skattemessig bosted.....	39
6.4 Inntekter av fast eiendom.....	40
6.5 Skatt av pensjon	42
6.6 Formuesskatt	43
6.7 Hvordan unngå dobbeltbeskatning	44
7 Eksempel	46
7.1 Pensjonister bosatt i Spania	46
7.2 Skattemessige konsekvenser for pensjonistene	46
7.2.1 Senario 1	47
7.2.2 Senario 2	48
8 Konklusjon	53
9 Litteraturliste	55

1. Innledning

1.1 Problemstilling

Nordmenn har de senere år i større grad bosatt seg i utlandet. Det har vært forskjellige grunner til dette. Emigrasjon, arbeid, helse og andre grunner. Det som har vært vanskelig og konfliktfylt er hvordan de skal forholde seg skattemessig til Norges lover og regler, og deres nye stats lover og regler (Spaniaposten). Norske pensjonister har endt opp i vanskelige livssituasjoner på grunn av dobbeltbeskatning. Det kan se ut som de har hatt problemer med å orientere seg i regelverket, og har heller ikke klart å skaffe til veie riktig dokumentasjon.

Vi ser på både intern og internasjonal skatterett, og hvilke konsekvenser de har for de norske pensjonistenes skatt. Det har vært en del uklarheter omkring utregninger og hvilke regler og avtaler som gjelder. Rettstvister har oppstått mellom enkelt personer og skattekontorer.

Det finnes avtaler mellom Norge og andre stater som skal forhindre dobbeltbeskatning og skatteunndragelse. Vi skal se på hvilken rang de har i forhold til den alminnelige skatteloven i Norge. Det finnes rettsavgjørelser, og vi skal se på hvordan de påvirker skatteforhold.

Vi ønsker å tydeliggjøre hvilke regler og avtaler som gjelder for norske pensjonister som flytter til Spania. Vi viser også et eksempel på hvordan avtalen og reglene brukes i praksis. Vårt mål er å kunne hjelpe pensjonistene ved kursing og veiledning slik at det skal bli enklere for dem å orientere seg i lovverket.

Oppgaven gir ikke en endelig fasit på pensjonisters skatteforhold. Den er kun en veiledning ut ifra hvordan vi har tolket og resonert oss frem til løsningen. Skattekontoret kan ha en annen tolkning og praksis enn det som er fremkommet her. Vi har tilstrebet oss en løsning som er tilnærmet lik skattekontoret i Haugesund.

1.2 Forskningsspørsmålet

Beskatning av inntekt og formue for Norske pensjonister bosatt i Spania er en aktuell problemstilling. Problematikkens hovedkjerne ligger i skattemessig bosatt, bolig og livsinteresse. Målet er å finne en mal for pensjonister som kan gi veiledning. Veiledningen er ikke noen fasit. For noen pensjonister kan det være slik at denne oppgaven ikke omfatter deres skatteforhold.

1.3 Begrensning

I oppgaven har vi valgt å ta for oss skattemessige konsekvenser for pensjonister bosatt i Spania. Det er alminnelig inntekt og formue vi setter fokus på. Det er i hovedsak pensjon vi har tatt med i alminnelig inntekt. Når det gjelder formue er det privat eiendom det dreier seg om. Bil, båt, aksjer og andre formues gjenstander har vi valgt å ekskludere. Vi kommer heller ikke til å ta for oss om pensjonistene er uføre, har egen bedrift, jordbruk eller andre forhold. Vi utelater også områdene som har med Finnmark, Svalbard, kontinentalsokkelen og Jan Mayen.

1.4 Metode

For å komme fremt til et svar på forskningsspørsmålet må vi bruke en metode. Ordet metode er opprinnelig gresk, ”det å følge en viss vei mot et mål” (språkråd). Metode er en systematisk fremgangsmåte vi kan bruke for å finne frem til en løsning på forsknings spørsmål. I dag bruker vi hovedsakelig metodene kvalitativ og kvantitativ innenfor forskningsmetode (Johannessen, Kristoffersen & Tuft 2004). Denne oppgaven er en juridisk oppgave. For å komme frem til en løsning på spørsmålet ”skattemessige konsekvenser for Norske pensjonister bosatt i Spania”, kan vi ikke bruke kvalitativ eller kvantitativ metode, vi må bruke juridisk metode. Utdyppende forklaring på juridisk metode er gitt under kapitel 2 juridisk metode, intern rett og internasjonal rett.

Ved teori innhenting har vi brukt fagbøker, skatteloven, skattebetalingsloven, www (world wide web), OECD mønsteravtale, skatteavtalen mellom Norge og Spania, samt rettsdommer anbefalt av veileder. Det er mange useriøse internett sider på www, men vi har valgt å bruke

det for å hente inn teori og lover. Vi anser internett side som vi har brukt i oppgaven som pålitelige , ved anvendelse av internett har vi fulgt bachelor veiledningens anbefalinger.

I internasjonal rett (OECD-mønster avtale og skatteavtalen mellom Spania og Norge) har vi funnet frem metoden i internasjonal skatterett og til de lover som er relevant for oppgaven. Lovene har vi tolket og gjengitt i korte sammendrag. Det er også satt opp noen eksempler for å kunne forstå hensikten med loven.

Til slutt i oppgaven har vi satt opp et eksempel som vi mener er relevant for de fleste pensjonister bosatt i Spania. Ut i fra denne fiktive informasjonen har vi ved hjelp av juridisk metode funnet frem til gjeldene regler for beregning av skatten.

Ved kildehenvisningen av lover og forskrifter har vi valgt å referere til lovverket slik som er naturlig i lovdata.

2 Juridisk Metode, internrett og internasjonal rett

2.1 Juridisk metode

Juridisk metode er en metode (rettskildelære) som anvendes for å komme frem til ”riktig” løsning. Metoden beskriver læren om hvordan man tenker, hva en bygger på når en tar stilling til et juridisk spørsmål. Hva som kan sies å være tradisjonell juridisk metode er et omdiskutert tema i juristmiljøet (Faafeng Langfeldt og Tore Bråthen, 2009).

Hovedtrekkene ved juridisk metode er å anvende teksten i loven som må tolkes på beste måte. Det er også viktig å finne frem til hvilken rettskildefaktor vi skal anvende på det juridiske spørsmålet. I følge Torstein Eckhoff har vi syv rettskilde faktorer. Lovteksten, lovforarbeid, rettspraksis, andre myndigheters praksis, privat praksis, rettsoppfatninger og reelle hensyn (Helgesen og Eckhoff, 1997). Legalitetsprinsippet er et ikke lovfestet prinsipp. Det kommer fra det Europeiske rettsstatsprinsippet ”rule of law” (regjeringen.no). I offentlig rett er legalitetsprinsippet en trygghetsgaranti jfr. Grunnloven §§ 96 og 99. Ingen kan settes i fengsel uten hjemmel i lovverket. Legalitetsprinsippet i forvaltningsretten bygger på konstitusjonell sedvanerett, som krever at det offentlige må ha hjemmel i lovverket for å gripe inn i folks rettsfære. Retningslinjer (lex-prinsippene) om prioriteringer mellom regelsett er med på finne frem til riktig rettskildefaktor som skal anvendes på faktum (Nygaard, 1999).

2.2 Lex superior-prinsippet

Rettsregle med høyest rang går foran rettsregel med lavere rang. Eks. Grunnloven har høyere rang enn Norges lover. EØS-rett har høyere rang en Norsk lov (Nygaard, 1999).

2.3 Lex posterior

Ny lov går foran gammel lov. Forutsetningen er at de har lik rang (Nygaard, 1999).

2.4 Lex speciales

Spesiell lov går foran generell lov (Nygaard, 1999).

2.5 Rettskildefaktorene i skatterett

I skatterett anvendes/tolkes lovverket (rettskildefaktorene), skatteavtaler, OECD mønsteravtale (i-land), FN mønsteravtale (u-land), kommentarer til mønsteravtalene, OECD rapporter, ligningens ABC, skatteteori, lovforarbeid, skattepraksis, bindende for uttalelser (BFU), uttalelser fra finansdepartementet og skatte direktoratet, andre domsavgjørelser ved å finne frem til rett rettsregel. Relevant rettsregel anvendes til å løse skattemessige spørsmål.

2.6 Tolkingsprinsipper i internasjonale avtaler

Skatteavtaler er folkerettslige avtaler som skal tolkes etter folkerettens regler om traktatolkning. Wien konvensjonens bestemmelser skal legges til grunn ved tolkning av avtalene. Ved tolkning av internasjonale avtaler er det tradisjonelt tre prinsipper som anvendes. Disse er objektiv, subjektiv og teleologisk tolkning.

Objektiv tolkning bygger på suverenitetsprinsippet. Dette innebærer at statene er suverene, og ikke underlagt andre. De er selvbestemmende. Statene anses som selvbestemmende inntil de inngår en avtale med en annen stat. Det er avtalen i seg selv (ordlyden) som begrenser suverenitetsavståelsen.

Subjektiv tolkning går ut på å velge det tolkningsresultatet som er nærmest partenes intensjon med avtalen. Dette selv om det er i strid med ordlyden.

Til slutt er det teleologisk tolkning som legger minst vekt på ordlyden. Denne teorien bygger på effektivitetsprinsippet. Det skal søkes en løsning som er mest effektiv for å gjennomføre avtalens overordnende mål (Skaar m. fl. 2006).

3 Generelt om Norsk skatterett

3.1 Generelt om skatt

Alle personer som er bosatt i Norges rike etter skattelovens (sktl.) § 2-1, plikter å betale skatt etter hovedregelen sktl. § 5-1. Utenlandske borgere og selskap kan også bli skattepliktige overfor Norge. Dette reguleres av sktl. §§ 2-3(1) og 3-4.

Skatt er penger som fysiske og juridiske personer (skattesubjekt) er pliktig å betale inn til det offentlige. Vi skiller mellom direkte og indirekte skatt.

Direkte skatt som vi skal se nærmere på er den skatten eller avgiften som betales av konkrete enkeltpersoner eller juridiske subjekter:

- Inntektsskatt til staten, fylket (12,55%) og kommunen (15,45%)
- Formueskatt til staten (0,4%) og kommunene (0,7%)
- Årsavgift på biler
- Arveavgift
- Eiendomsskatt

(Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2010)

Direkte skatt er veldig viktig for kommunene og fylkeskommunene siden dette utgjør den største inntektskilden for dem. Skatteloven, ligningsloven og skattebetalingsloven regulerer denne direkte beskatningen .

Skatteloven av 26. mars 1999 inneholder reglene om skatteplikt, formue, inntekt og fradrag og hvordan lønnstakere, pensjonister, personlig næringsdrivende og selskaper skattlegges.

Ligningsloven av 13. juni 1980 inneholder reglene i den formelle skatteretten (for eksempel saksbehandling, klage og klagebehandling).

I Skattebetalingsloven av 17. Juni 2005 finner vi regler om betaling og innkreving av skatt (Fallan, s.17 og 18, 2010).

3.2 Skatteplikt

Skatteplikten til Norge oppstår når en er knyttet til den norske stat ”*gjennom bosted, eiendom eller forretningsvirksomhet*” (Fallan, 2010 s.33). Skatteplikten kan deles opp i full skatteplikt, begrenset skatteplikt og full eller delvis skattefrihet. Hovedregelen sier at alle personer eller selskaper som bor, og eller driver virksomhet i Noreg, har full skatteplikt. Samtidig har utlendinger begrenset skatteplikt til Noreg både for inntekter og formue de har i landet (Fallan, 2010).

3.2.1 Full skatteplikt

Etter sktl. § 2-1 første ledd, har alle personer bosatt i riket full skatteplikt og blir skattlagt etter globalprinsippet (sktl. §2-1 niende ledd). Det betyr at skattyter skal betale skatt av all sin inntekt til Norge uansett hvor den var opptjent. Skatteyster skal også betale skatt av all sin formue i hjemlandet og i utlandet.

Sktl. § 2-2 bokstav a og b, bestemmer hvem som kan anses som bosatt i riket: det er fysiske personer som oppholder seg i Norge i mer enn 183 dager i løpet av en periode på tolv måneder, eller i mer enn 270 dager i en trettiseks måneders periode (90 dager i året eller ca 3 måneder).

Skatteplikten til Norge forsvinner ikke hvis skattyteren oppholder seg i utlandet i korte perioder. I sktl. § 2-1 tredje ledd bokstav a og b, finner vi regler om når skatteplikten til Norge opphører.

Skatteplikten til Norge vil opphøre fra og med det tidspunktet tre krav er oppfylt. Det første er at skatteyster må ta fast opphold i utlandet. Når skattyteren flytter fra Norge, han må ikke oppholde seg i Norge i mer enn til sammen 61 dager i løpet av inntektsåret, og skattyteren,

ektefellen, samboeren eller mindreårig barn må ikke disponere bolig i Norge jf, sktl. § 2-1 tredje ledd bokstav a.

Unntaket finner vi i sktl. § 2-1 tredje ledd bokstav b. Har skattyteren bodd i Norge i minst ti år før han har flyttet fra landet, vil skatteplikten til Norge falle bort etter utløpet av det tredje inntektsåret etter utflytting. Alle 3 kravene under bokstav a må være oppfylt.

Emigrasjon¹ kan skje på et tidligere tidspunkt enn det som er beskrevet i skatteloven. Skatteavtalen mellom Norge og Spania regulerer når en person er skattemessig bosatt i Spania. Artikkel 4 i avtalen omtaler de spesifikke reglene for hvor og når en person anses skattemessig bosatt. Skatteavtalen har en høyere rang enn Norsk intern rett og er den gjeldene rett å forholde seg til ved utflytting fra Norge/Spania. For utdypende forklaring av denne avtalen viser til avsnittene, Mønsteravtalen og skatteavtalen mellom Norge og Spania.

3.2.2 Begrenset skatteplikt

Personer som ikke er bosatt i Norge, men har inntekt og formue i riket, har begrenset skatteplikt. Hovedregel sktl. § 2-3 første ledd bokstav a, c og e sier at personer som ikke har skatteplikt til Norge etter sktl. § 2-1 er pliktig å betale skatt av sin formue i og inntekt av fast eiendom, av utbytte på aksjer og renter av grunnfondsbevis i selskap som er hjemmehørende i Norge av vederlag, herunder pensjon, som direktør eller medlem av styre, kontrollkomité eller lignende organ i selskap som er hjemmehørende i riket.

Er skatteyder ikke skattepliktig etter sktl. § 2-1 er han likevel skattepliktig etter sktl. § 2-3 fjerde ledd, for inntekt som beskrevet i sktl. §§ 5-1 og 5-40, når den utskrives fra folketrygden eller offentlig og privat (fra norske bedrifter) tjenestepensjon. Dette kalles også kildeskatt som er en form for begrenset skatteplikt.

---

¹ Flyttet til et annet land. Hentet 03.05.2011. Språkråd.no

3.3 Generelt om kildebeskatning

I Finansdepartementets Ot.prp. nr. 20 (2008-2009) om lov om endringer i skatteloven mv. (kjeldeskatt på pensjoner mv.) er kildeskatten behandlet. Her finner vi informasjon om situasjonen inntil inntektsåret 2010, hvor det var slik at norske pensjonister bosatt i Spania ikke trengte å betale skatt av pensjon opparbeidet i Norge. Det var kun pensjonister som bodde hjemme i Norge som betalte skatt av pensjonen sin.

For å sikre likhet mellom pensjonister, ble det fra og med inntektsåret 2010 innført kildebeskatning av pensjon. Grunnlaget for innføringen, var at inntekt skal beskattes i det land den utbetales fra. Det er også slik at pensjonister som er bosatt i utlandet ofte bruker eller gjør krav på offentlige goder og tjenester her hjemme i Norge. Det er naturlig at også denne gruppen er med på å betale for fellesskapets utgifter. Den siste grunnen til skatt på pensjon er skatteutholning.

Skatte utholningen i det Norske skattesystemet har oppstått ved at det er ved tidligere år er gitt skattelette ved pensjonssparinger. Denne skattefordelen kan ansees som en utsatt skattefordel. Personen får utsatt beskatning på en del av inntekten. Denne inntekten som utbetales som pensjon ved pensjonsalder skattlegges da ved utbetaling. Denne skatten ved utbetaling har pensjonistene som flyttet til Spania tidligere enn inntektsåret 2010 unngått.

Skattesystemet er nå et mer rettferdig system for både pensjonister boende i Norge og tidligere boende norske pensjonister som er bosatt i Spania. Skattesatsen for pensjonister innenfor EØS-området er satt til 15% av brutto pensjon. Det skal nå trekkes 15% ved utbetaling av pensjon, og skatten regnes da som oppgjort. Hvilket av landene som skal kunne kreve kildeskatt reguleres av skatteavtalen mellom Norge og Spania. For at en skatteyder skal regnes bosatt i et land, må han være bosatt etter landets skatteregler og skatteavtalen (Ot.prp. nr. 20. 2008-2009).

Som følge av kildebeskatningen, ble den Norske Skattelovens §§ 2-3 fjerde ledd, 5-5 femte ledd, 5-5 g og §17-1 endret. Grunnen til endringen er at loven ikke kunne skattlegge norske pensjonister som var utflyttet fra Norge.

I følge endringen er det nå mulig å skattlegge pensjonisters utbetalinger av pensjon, føderåd, livrente og lignende utbetalinger fra folketrygden eller offentlig tjenstepensjons ordninger. Det skal også skattes for pensjonsutbetalinger som i tidligere år har gitt fradrag i skatten. I privat sparinger til pensjon og individuelle pensjonsordninger som IPA (for inntektsårene 2006-2008). For pensjonister med kollektiv livrente opprettet fra og med inntektsåret 2007 skal det betales skatt kun av avkastningen (Finansdepartement Ot.prp. nr. 20).

Mye av grunnen til lovendringene i skatteloven, skyldes avsløringen om at tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland ikke betalte en krone i skatt fra Frankrike. Hun benyttet derimot Norske helsetjenester når hun trengte dem. Finansdepartementet sendte like før jul i 2008 inn et forslag for å tette igjen hullet som tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland hadde benyttet seg av (<http://www.bt.no>).

3.4 Problematikk dobbeltbeskatning

Om det er hjemstat eller kildestat som har rett til å kreve skatt, eller begge statene har rett til beskatning, er det hjemstat som er ansvarlig for å forebygge dobbeltbeskatning. Hjemstaten kan bruke metodene, kreditmetoden eller unntaksmetoden.

3.4.1 Kreditmetoden

Etter skattereformen i 1992 har Norge brukt hovedsakelig kreditmetoden i de fleste skatteavtaler for å unngå dobbeltbeskatning. I sktl. §16-20 beskrives kreditreglene som brukes når det skal beregnes kreditfradrag i hensyn til skatteavtalene jf, sktl. §16-26.

Ved anvendelse av Kreditmetoden kan skatteyster kreve at innbetalt skatt til kildestaten (utlandet) skal komme til fradrag i skatten ("kredit") i hjemstaten Norge.

Det finnes to typer kredit, full kredit og ordinær kredit:

- Ved full kredit er fradraget lik hele skatten skattyteren har betalt til kildestaten.
- Ved ordinær kredit, etter skatteavtalen og sktl. §16-21 første ledd, kan fradraget i Norge ikke være større enn skatten av utenlandsinntekten som skattyteren har betalt

inn til Norge (Zimmer, 2009).

Eksempel på ordinær kredit:

Skatteyder som har betalt NOK 10 000 i skatt til Spania kan kreve fradrag for det på skatten i Norge, hvis skatteyder har betalt NOK 10 000 i skatt av samme inntekten til Norge. Har skatteyder derimot betalt inn NOK 5000 til Norge for inntekten, kan han kun føre NOK 5000 som et kreditfradrag.

3.4.2 Unntaksmetoden

Unntaksmetoden innebærer at skatteyder er fritatt for skatt for personlig inntekt og formue i hjemstat, men skal betale skatt til kildestaten.

Det finnes to typer av metoden, fullt unntak og unntak med progresjonsforbehold:

- Ved fullt unntak menes at skatteyder slipper å betale skatt for sin inntekt til hjemstaten.
- Unntak med progresjonsforbehold innebærer at hjemstaten skal beregne skatt for den inntekt som ifølge avtalen skal skattlegges i hjemstaten

Både kreditmetoden og unntaksmetoden krever at skatteyder må være bosatt, eller hjemmehørende i et av landene som skatteavtalen angår (Zimmer, 2009).

3.5 Globalinntektsprinsippet

Prinsippet innebærer at personer som har alminnelig skatteplikt etter sktl. § 2-1 første ledd, i utgangspunktet har skatteplikt for all sin inntekt og formue.

I henhold til sktl. §§2-1 niende ledd og 2-2 sjette ledd, skal skatteyder også betale skatt til Norge uansett hvor i verden den er opptjent og hvor formuen befinner seg. Det finnes unntak i sktl. § 2-1 tiende ledd, hvor person har langvarig arbeidsopphold i utlandet. Bosted er da avgjørende for landets beskatnings rett. Her bygger norsk skatterett på bostedsprinsippet og ikke statsborgerprinsippet.

Har personen begrenset skatteplikt til Norge er personen kun skattepliktig for inntekter som har en nærmere tilknytning til Norge. Dette er inntekter som blant annet kapitalinntekter, (sktl. § 2-3). Ved avkastning og gevinst fra eiendom og løsøre i Norge (kapitalinntekter), er personen skattepliktige til Norge for disse inntekter. Utlendingers kapitalinntekt skal skattlegges i den kommune hvor eiendommen(e) ligger, jfr. sktl. § 3-3.

Har personen emigrert fra Norge til utlandet og mottar pensjons utbetalinger fra Norge, kan det hende personen må svare skatt til Norge for utbetalingen. Det finnes ulike regler for de forskjellige typer pensjoner. Disse er nærmere omtalt under avsnittet kildeskatt.

Hvis ikke Norge har gitt fra seg beskatningsretten i skatteavtale med andre, skal de norske skattereglene brukes som hovedregel. Uavhengig om personen har alminnelig eller begrenset skatteplikt til Norge.

Norge anvender som regel kreditmetoden ved unngåelse av dobbeltbeskatning (Zimmer, 2009). Kreditmetoden er nærmere beskrevet under avsnittet 3.4.1. kreditmetoden.

3.6 Alminnelig inntekt

Brutto inntekt (alminnelig inntekt) er etter hovedreglen i sktl. § 5.1 ”*enhver fordel vunnet ved arbeid, kapital eller virksomhet, pensjon, føderåd og livrente*”. Nedenfor har vi satt opp et regnestykke for alminnelig inntekt.

Bruttoinntekt
- Fradragsberettigede utgifter
= Alminnelig inntekt (sktl. § 5-1)
- Særfradrag (sktl. §§ 6-81 til 6-85)
- Skattefradrag
- Personfradrag (sktl. § 15-4 og Stortingets skattevedtak §6-3)*
= Skattbar alminnelig inntekt

Etter sktl. § 6-81 gis det særfradrag for alder. Når skattyteren fyller 67 år og hvis han får pensjon fra folketrygden, vil han ha krav på særfradrag på NOK 19 368 for hele året. For inntektsåret 2011 er det innført nye regler. Pensjonister får ikke lenger fradrag for alder. Pensjonistene får heller ikke skattebegrensning for AFP (Avtalefestet pensjon).

Pensjonister med 100% alderspensjon og ingen annen inntekt kan føre opp skattefradrag maks NOK 28 150,- for pensjons utbetaling inntil NOK 158 650. Ved utbetaling over 158 650 trappes fradraget gradvis ned:

Maks fradrag på pensjon inntil 158 650	28 150
Reduksjon i fradrag (242 000 – 158 650) x 15,3%	12 753
Reduksjon I fradrag (498 610 – 242 000) x 6%	15 397
Frادrag for pensjon over 498 610	0

Frادrag faller bort ved pensjons utbetaling over 498 610 (skatteetaten.no).

Pensjonister med gradert alderspensjon får bare forholdsmessig fradrag. Eksempel. Pensjonist med 50% alderspensjon får maks NOK 14 075 i fradrag.

*Det finnes to klasser av personfradrag på personinntekt. Fradraget gis som et bunnfradrag. Klasse en omfatter alle de som ikke kommer inn under klasse to jf, sktl. § 15-4 tredje ledd. Fradraget er på NOK 42 210 for inntektsåret 2010 (NOK 43 600 for 2011). Klasse to omfatter ektefeller som lignes under ett for begges samlede formue og inntekt, og enslige som forsørger barn under 18 år (eventuelt over 18 år) på slutten av inntektsåret jf, sktl. § 15-4 andre ledd . Her er fradraget NOK 84 420 for inntektsåret 2010 (NOK 87 200 for 2011).

Oppholder personen seg i Norge i 60 dager skal hans fradraget forholdsregnes. Han har krav på 2/12 av fradraget. Dette gjelder for både personfradrag, minstefradrag og beregning av toppskatt (Skatteetaten.no).

Skattbar alminnelig inntekt er beregningsgrunnlaget for kommuneskatten (28%). Personinntekten er beregningsgrunnlaget for trygdeavgift (7,8%) (Skatteetaten.no).

3.7 Formue

Skattemessig formue består av fast eiendom, løsøre og utestående fordringer. Reglene for skatteberegningen finnes i skattelovens §§ 4-1 – 4-53. Det gis fradrag for gjeld.

$$\text{Nettoformue} = \text{Bruttoformue} - \text{Gjeld}$$

Skattefritak:

Det er skattefritak for formue under NOK 700 000 for hver enkelt skatteyder. Formue over det skattes med 0,4% til staten og 0,7% til kommunene (Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2010).

Begrensning av gjeldsrentefradrag:

Har skatteyder som er nevnt i §§ 2-1 og 2-2 eiendom i utlandet, skal gjeldsrenter begrenses etter forholdet mellom ligningsmessig verdi av fast eiendom i utlandet og fast eiendom i Norge jfr. sktl. § 6-91.

Ligningsverdi:

Ligningsverdien på bolig beregnes på grunnlag av SSB (statistisk sentralbyrå) kvadratmeterpris. Kvadratmeterprisen gjenspeiler gjennomsnittsprisen for omsatte boliger i samme distrikt/boligtype/alder/geografiske beliggenhet. Ligningsverdien settes til 25% av boligens verdi for primærboliger og 40% for sekundær boliger. Fast eiendom i utlandet verdsettes etter de samme regler som gjelder for fritidseiendom i utlandet hvor kvadratmeterpris av boligen skal maks være 30% av markedsverdi (Skatteetaten.no).

Eksempel:

Utrekning av gjeldsrente ved unntaksmetoden: Privat person eier bolig hvor ligningsverdi er 1 mill i utland og 1 mill i Norge. Personen har et lån på 1 mill, rentefot er 5%. Rentekostnad utgjør NOK 50 000 for et inntekts år. Til fradrag i Norsk ligning kan kun føres NOK 25 000. Hadde kreditmetoden vært gjeldene kunne personen fradragsført all rente NOK 50 000 i sin

ligning.

Unntaksmetoden:

Har Norge gjennom skatteavtale gitt fra seg beskatningsrett av inntekter og formue, får ikke skatteyter føre fradrag for tilhørende kostnader eller tap ved ligning av inntekt til Norge, jfr. sktl. § 6-3 femte ledd. Skatteyter får ikke fradrag for gjeldsrenter på eiendommen i utlandet, når det snakk om unntaksmetoden.

Realisasjon:

Ved realisasjon/avkastning av formue og løsøre gjelder reglene som er omtalt under avsnitt globalinntekt. Ved unntaksmetoden vil en gevinst/tap ved salg av formue i Norge ikke være skattepliktig/fradragsberettiget. Ved kreditmetoden er gevinst skattepliktig og tap kan føres som fradrag.

Kreditmetoden:

Ved kreditmetoden får skatteyter føre fradrag for gjeldsrente uavhengig om han har skattepliktig inntekt til Norge, jfr. Sktl. § 6-40. Dette vil også gjelde for person som ikke er bosatt i riket etter §§ 2-1 eller 2-2, men plikter å svare skatt av formue i og inntekt av fast eiendom vedkommende eier her i riket, jfr. § 2-3 første ledd bokstav a. Har skatteyter ikke skattbar inntekt i Norge er det mulig å bygge opp et underskudd som kan trekkes fra ved fremtidige skattbar inntekt.

Eksempel: Norske pensjonister som er emigrert til Spania, eller ett annet land hvor kreditmetoden får anvendelse, kan føre opp gjeldsrente i sitt skatteoppgjør til Norge. Dette kan de gjøre uavhengig om de har skattbar inntekt i Norge. Flytter pensjonisten tilbake til Norge vil underskuddet kunne trekkes fra i eventuell skattepliktig inntekt.

Personer som er bosatt i annen EØS stat, og skattepliktig etter sktl. § 2-3 første ledd, kan kreve fradrag etter sktl. § 6-71 for gjeldsrenter som om skatteplikten gjaldt all formue og inntekt. Dette ble innført for at arbeidstagere fra EØS skulle få like rettigheter som bosatte når det meste av deres inntekt kom fra Norge.

Eksempel: En person som er bosatt i EØS, og eier eiendom i Norge, kan kreve gjeldsrentefradrag i Norge.

3.8 Skattebetaling

Fallan (2010) skriver at skattebetalingsloven (sktbl.) av 17 juni 2005 nr. 67, bygger på prinsippet om at skatten skal betales etter hvert som inntektene kommer den skattepliktige til gode.

I praksis foretar skattekontoret ved utgangen av hvert år en sannsynlighetsberegning av skattbar formue og inntekt for kommende år. Skattekontoret utsteder et skattekort som lønnsstaker leverer sin arbeidsgiver. Arbeidsgiver foretar forskuddstrekk ved hver lønnsutbetaling (bortsett fra feriepenger, og 50% i des.). Arbeidsgiver innbetaler forskuddstrekket i oddetalls månedene (6 terminer). Året etter opptjent inntekt er det tid for selvangivelsen. Denne korrigeres, underskrives og sendes skattekontoret. Skattebetaler mottar skatteoppgjøret enten sommer eller høst (Skatteetaten.no).

Innkrevning av kildeskatt avviker fra praksisen som er beskrevet ovenfor. Kildeskatten som for tiden er 15 prosent av brutto pensjon som er utbetalt fra Norge, skal trekkes hver måned når den utbetales. Dette gjelder for alle måneder i året. Trekkfritaket i desember gjelder ikke pensjonister som er skattemessig bosatt i utlandet. Pensjonister som mener de ikke er skattepliktig til Norge i henhold til skatteavtalen mellom Norge og utlandet må dokumentere det. Pensjonistene må selv kreve at skatteavtalen skal gjelde for Deres skatteforhold (Skatteetaten.no).

3.9 Dokumentasjon

For pensjonister som mener at pensjonen skal være skattefri i Norge, stilles det krav til dokumentasjon. Pensjonisten er selv ansvarlig for å fremlegge påkrevd dokumentasjon. Pensjonisten må opplyse hvem som utbetaler pensjonen. Det må også legges ved en bostedsbekreftelse fra bostedsland (Certificate of Residence).

Pensjonister kan også søke om delvis skattefritak etter skatteavtalen. Dokumentasjon som da må fremlegges er følgende:

- Pensjonisten må opplyse hvem som utbetaler pensjonen, samt om han har jobbet for det offentlige.
- Pensjonisten må også oppgi antall år ansatt i offentlig og privat virksomhet.

Er pensjon utbetalt av NAV, må det dokumenteres hvor stor del det ikke skal skattes av i Norge. Certificate of Residence må være utstedt av skattemyndighetene i det landet en er skattemessig bosatt etter skatteavtalen med Norge. Dokumentet må være originalt og ikke eldre enn tre måneder. For Thailand og Kypros er det krav om ekstra dokumentasjon (Skatteetaten.no).

4 Generelt om internasjonal skatterett

4.1 Internasjonal skatterett

På grunn av økt mobilitet av personer og internasjonalisering av økonomien de senere år, er internasjonale skattespørsmål økt i betydning. Internasjonal skatterett angår først og fremst personer og foretak med inntekt, formue og eiendom i to eller flere land (stater). Land har seg imellom satt opp egne skatteavtaler. Skatteavtalene bygges ofte opp ved hjelp av Mønsteravtalen. Skatteavtalen kan ikke være til større økonomisk belastning for skatteyder enn hva skatteloven i bostedslandet er. Lempede effekt er tillat. Det vil si at skatteavtalens krav til skatt kan settes lavere enn den intern skatten i landet det skattes til tilsier. Det er to problemstillinger i internasjonal skatterett. Dobbelbeskatning og skatteunndragelse (Zimmer, 2009).

4.2 Dobbelbeskatning

Problemstillingen i Internasjonal skatterett er dobbelbeskatning. Dobbelbeskatning er når skatteyder/subjekt skattlegges for samme inntekt i to (eller flere) stater. Problemet oppstår gjerne når norske personer tar opphold i utlandet over lengre tid, slik at han også blir skattepliktig til det andre landet i henhold til utlandets interne regler. Personen får da dobbelt skattemessig bosted. Oppholder personen seg i et land Norge har skatteavtale med kan det også oppstå dobbelt skattemessig bosted i henhold til skatteavtalen mellom Norge og oppholdslandet. Det må da avgjøres hvilket land personen anses som skattemessig bosatt. OECDs mønsteravtalens artikkel 4 punkt 2 anvendes ved denne avgjørelsen.

Internrettens kreditregler, sktl. §§ 16-20 og 16-21, tar sikte på å forebygge dobbelbeskatning. Dobbelbeskatning reguleres også av skatteavtaler (traktater) mellom landene.

I oppgaven ser vi på mønsteravtalen og skatteavtalen mellom Norge og Spania. Betydningen i

skatteavtalene om hvor skatteyter er skattemessig bosatt, bidrar til å trekke grensen for avtalens anvendelse, samt fordelingen av beskatningsretten (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

4.3 Skatteunndragelse

Internasjonale transaksjoner gir økte muligheter for straffbare forhold som skatteunndragelse. Skatteunndragelse er å unngå og skatte for inntekter, formue og eiendom. Skatteunndragelse gjennomføres ofte ved skatteplanlegging. Ved skatteplanlegging tar enn sikte på å overføre inntekter til land med mindre eller null skatt.

I Finansministerens tale den 30.10.2008 ble det sagt at et internasjonalt arbeid i dag er i gang. Arbeidet skal bekjempe muligheter for skatteunndragelser. I Norge er det finansdepartementet som gjennom internasjonale avtaler med andre land som skal forhindre at skatteparadis kan opprettholde lovgivningen om bankhemmelighet. Guernsey, Jersey og Isle of Man er eksempler på tidligere skatteparadis (frem til 30/10/2010).

4.4 Skatteskjerpene

Skatteavtalenes regler kan ikke virke skatteskjerpene. Det vil si at landene ikke kan kreve høyere skatt enn hva som er gjeldene gjennom intern loven. Landene gir avkall på beskatningsrett gjennom en skatteavtale. Skatteavtalen i seg selv kan ikke gi hjemmel for skatteplikt. Dette uttrykkes som et prinsipp om at skatteavtalen ikke kan være skatteskjerpene men skattelempende. Skatteavtalen regulerer kun hvilket av avtale landene som har rett til å kreve skatt (Skaar m.fl. 2006).

Eksempel på hvordan dette kan virke i praksis.

I skatteavtalen (artikkel 18) mellom Norge og Spania finner vi ut hvilket av landene som har rett til å kreve skatt av pensjon. I henhold til skatteavtalen er det landet personen er skattemessig bosatt i som kan kreve skatt av pensjon. Norge har her gitt fra seg retten til å kreve skatt av pensjon utbetalt fra Norge. Spania har rett til å kreve skatt på pensjonen utbetalt

fra Norge, men Spania kan ikke drive med skatteskjerpning. Det vil si at skattekravet som Spania kan kreve ikke kan være høyere enn hva en Spansk pensjonist må skatte av sin pensjon i Spania. Dette avviker ifra OECD's mønsteravtale artikkel 18, hvor det er landet som utbetaler pensjon som har rett til å kreve skatt (kildeskatt).

4.5 Lemping

Skatteavtalen kan virke lempende. Det vil si at skatteyers skatt blir redusert eller satt til null. Grensen for lemping kan ikke gå lenger enn til hvor dobbeltbeskatning unngås helt eller delvis (Skaar m.fl. 2006).

Eksempel på lemping. Norske pensjonister bosatt i utlandet, inntektsåret 2005, slapp unna beskatning av pensjon. Grunnene til lempingen finner vi i skatteavtalene mellom landene som gav Norge skatterett på pensjon. Skatteloven i Norge hadde ikke noen hjemmel for innkreving av skatt. Dermed kunne de norske pensjonistene som hadde bosatt seg i utlandet unngå å svare skatt av pensjonene sin.

4.6 Tolkning

Tolkning av internasjonale avtaler avviker ifra den juridiske metoden som vi bruker internt i Norge. I tolkning av internasjonale avtaler anvendes tradisjonelt de tre prinsippene, objektiv, subjektiv og teleologisk tolkning. Se pkt.1.4. tolkningsprinsipper i internasjonale avtaler. Tolkningsproblemer kan oppstå ved uklare begreper. Det er som regel satt opp en begrepsliste i avtalene som skal avklare begrepenes betydning. Det er ikke alle begreper som er oppklart i denne listen. Begrepene Skattemessig bosatt og sentrum for livsinteresser er begreper det har vært mest konflikter rundt. Grunnen er at det er disse begreper som er avgjørende for de skattemessige konsekvenser.

4.7 Skattemessig bosatt

Med skattemessig bosatt menes det landet man er forpliktet til å svare skatt til. Skattemessig bosatt har stor betydning for intern rettens grenser mellom alminnelig og begrenset skatteplikt.

4.7.1 Skattemessig bosatt etter norsk intern rett.

Hovedreglen i skatterett ”den i en eller flere perioder oppholder seg mer enn 183 dager i riket i løpet av en tolv måneders periode” anses skattemessig bosatt her, jf. sktl. § 2-1 annet ledd bokstav a. Denne tolv måneders perioden skal telle fra dato til dato. (Del av døgn skal også tas med).

Eksempel: Ankomst Norge den 01.03.2011 kl 23:30, avreist den 14.03.2011 kl 06:30. Antall dager oppgis til 14 dager. Man får ikke reduksjon i dager selv om det er så lite som 30 minutter igjen av døgnet. Hovedreglen er også supplert med et tillegg jfr. sktl. § 2-1, annet ledd bokstav b. Oppholder skatteyder seg i Norge i en trettiseks måneders periode mer en 270 dager, 90 dager i snitt per år over en periode på tre år anses han også som skattemessig bosatt i Norge.

For at en person skal anses emigrert til utlandet i henhold til norsk rett, må tre vilkår være oppfylt jfr. sktl § 2-1 tredje ledd bokstav a. For det første må skatteyder ta fast opphold i utlandet. Personen kan da kun oppholde seg i Norge ved kortvarige ferier eller lignende. For det andre kan han ikke oppholde seg mer en 60 dager i Norge i løpet av et inntekts år. For det tredje må personen ikke disponere bolig jfr. sktl § 2-1 sjettede ledd i Norge. En person som er dobbeltskattemessig bosatt etter landenes interne regler, anses slik inntil han påberoper seg og oppfyller skattelovens regler om emigrasjon.

4.7.2 Skattemessig bosatt etter skatteavtalen

Hvor en skatteyder er skattemessig bosatt, finner vi i artikkel 4 i skatteavtalen mellom Norge og Spania. Denne artikkelen regulerer hvilket land som kan kreve skatt av en person bosatt i et eller begge landene på grunnlag av domisil, bopel, sete for ledelse eller ethvert annet lignende kriterium. Personen anses som bosatt i det landet han disponerer fast bolig. Har han fast bolig i begge land anses han skattemessig bosatt i det land han har sterkest økonomisk og personlige forbindelse (sentrum for livsinteresser). Har han verken bolig eller sentrum for livsinteresser i noen av landene, anses han skattemessig bosatt i det land han oppholder seg til vanlig. Hvis

ingen av kriteriene nevnt ovenfor kan bringes på det rene, anses han bosatt i det land han er statsborger.

4.8 Høyesteretts avgjørelse

Det ble i Høyesterett, Sølvik – HR-2008-00727-A den 24. april 2008, avsakt dom som gikk imot ligningsmyndighetenes håndhevelse av reglene ved utflytting. Høyesterett mente at ligningsmyndighetenes praksis var for streng. Sakens stridstema var sktl. § 2-1. Denne paragraf fastslår at en person anses som emigrert etter tre år hvis han ikke disponerer bolig, og ikke har lenger opphold i Norge enn 61 pr. år over en 3 års periode. Sølvik og hans familie flyttet til USA på grunn av arbeidsforhold. Han leide ut sin faste eiendom i Norge, og leide fast eiendom i USA. Han ble etter intern rett i både Norge og USA skattepliktig for inntekten i begge land, (dobbelbeskatning). Spørsmålet i rettstvisten var om skatteyter Sølvik var bosatt i Norge eller USA etter skatteavtalen mellom Norge og USA.

Kriteriene ”har fast bolig” og ”disponere” var sakens kjerne. Kriteriene fikk en klarere betydning gjennom denne domsavgjørelsen.

Med ”fast bolig” anså høyesterett at boligen til Sølvik i USA kunne, etter skatteavtalen mellom Norge og USA (art. 3 punkt 2), defineres som fast bolig. Kriteriet ble også understøttet av kriteriet ”sentrum for livsinteresser”. Sølvik hadde med seg familien, og skatteavtalen art. 3 punkt 2, slår fast at ”fast bolig” er det sted skatteyter bor sammen med egen familie.

Kravet om at skatteyter må ”disponere” fast bolig ble også behandlet i saken. Boligen i Norge ble utleid. I skatteavtalen og OECD-kommentarene var det vanskelig å tolke det dit hen at det var tilstrekkelig kun å eie bolig for å kunne disponere boligen. Sølvik manglet rett til å bo i den og Høyesterett konkluderte med at Sølvik ikke disponerte boligen sin på grunn av dens utleieavtale. Dommen gir uttrykk for at visse andre typer utleieavtaler som utleie til familie og andre innenfor en armlengdes avstand anses eier etter skatteavtalen, som å være den som disponerer boligen. Med ”disponere” bolig anså høyesterett det også at Sølvik vil etter

bestemmelsene i artikkel 3 punkt 2 annet ledd ikke ha fast bolig i Norge.

Dommen går imot ordlyden i sktl. § 2-1 og gir Sølvik medhold i at han er emigrert til USA. Han anses etter domsavgjørelsen bosatt i USA fra og med første dag han ankom USA.

Denne dommen fikk konsekvenser for andre i lignende situasjoner. Lignende saker skal avgjøres individuelt etter de enkelte personers forhold (Skattedirektoratets kommentar til Høyesteretts dom av 24. april 2008).

5 OECD's Mønsteravtale

5.1 Mønsteravtalen

Mønsteravtalen er utarbeidet av OECD Committee on Fiscal Affairs (første gang i 1963). Mønsteravtalen virker som en oppskrift på hvordan avtaler settes opp. Den brukes ofte når land inngår skatteavtaler seg i mellom. Statene står fritt i om de vil følge mønsteret helt eller delvis. Norges avtale med Spania er bygd opp ved hjelp av mønsteravtalen.

Intensjonen er at landene skal følge mønsteravtalen fullt ut. Følges mønsteravtalen, vil den og OECDs kommentarer til den være en viktig tolkningsfaktor når innholdet av den individuelle avtalen skal fastsettes. Kommentarene som utarbeides ved utgivelsen eller endringer anses som supplerende rettskilde. Statene anbefales å rette seg etter modellavtalens forarbeid. Slike anbefalinger har stor rettslig betydning og må legges til grunn ved tolkning av avtalen.

Avtale som er inngått mellom OECD medlemsstater hvor avtalen samsvarer med mønsteravtalen, kan forstås slik at partene har ment at avtalen skal tolkes i samsvar med kommentarene. Vektingen av kommentarene er omdiskutert, men ut ifra hvordan domstolene bruker dem, legges de til grunn ved tolkning av norske skatteavtaler. Dommene utgjør en primær rettskilde. Ved tolkning av avtalen må en legge til grunn både ordlyden, kommentarene og domsavgjørelser (Arvid Aage Skaar m fl. 2006)

I den modifiserte utgaven av 28. januar 2003, har vi funnet fram til et utvalg som er relevant for denne oppgaven.

5.2 Hvem mønsteravtalen gjelder for

I artikkel 1 finner vi hvem OECD's mønsteravtale gjelder for.

Article 1. SCOPE OF THE CONVENTION

“This Convention shall apply to persons who are residents of one or both of the Contracting States” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Avtalen trer i kraft når person(er) er bosatt i en eller begge av de kontraherende statene. Med personer menes det både fysiske og juridiske personer, jfr. Art. 3(1b og c). For fysiske personer er det skattemessig bosted som er avgjørende (krav for skattemessig bosatt er definert i artikkel 4). Statsborgerskap har ikke noen innvirkning på skattemessig bosted (unntak i art. 4.2.c).

5.3 Skattemessig bosted

Hvor en skatteyter er skattemessig bosatt, er av stor betydning for å finne ut hvilket land han skal svare skatt til. I OECD's mønsteravtale artikkel 4, finner vi kriteriene for når og hvor skatteyter er skattemessig bosatt.

Article 4. RESIDENT

“For the purposes of this Convention, the term "resident of a Contracting State" means any person who, under the laws of that State, is liable to tax therein by reason of his domicile, residence, place of management or any other criterion of a similar nature, and also includes that State and any political subdivision or local authority thereof. This term, however, does not include any person who is liable to tax in that State in respect only of income from sources in that State or capital situated therein.

2. Where by reason of the provisions of paragraph 1 an individual is a resident of both Contracting States, then his status shall be determined as follows:

a) he shall be deemed to be a resident only of the State in which he has a permanent home available to him; if he has a permanent home available to him in both States, he shall be deemed to be a resident only of the State with which his personal and economic relations are closer (centre of vital interests);

b) if the State in which he has his centre of vital interests cannot be determined, or if he has not a permanent home available to him in either State, he shall be deemed to be a resident only of the State in which he has an habitual abode;

c) if he has an habitual abode in both States or in neither of them, he shall be deemed to be a resident only of the State of which he is a national;

d) if he is a national of both States or of neither of them, the competent authorities of the Contracting States shall settle the question by mutual agreement.

3. Where by reason of the provisions of paragraph 1 a person other than an individual is a resident of both Contracting States, then it shall be deemed to be a resident only of the State in which its place of effective management is situated” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Bosted har betydning for hvilket land en skal skatte til. Med uttrykket bosatt i en kontraherende stat, menes enhver person som i henhold til lovgivningen i staten er skattepliktig på grunn av sin domisil, sete for ledelse eller annet lignende kriterium. Anses personen som bosatt i begge stater etter interne skatteregler, er skatteavtalen gjeldene jfr. art 1.

I artikkel 4 finner vi kriteriene for å anses som skattemessig bosatt. I første omgang anses skatteyder skattemessig bosatt hvor han disponerer fast bolig. Har skatteyder fast bolig i begge kontraherende stater er det sentrum for livsinteressene som er avgjørende. Det vil si hvor han har de sterkeste personlige og økonomiske forbindelser. Har skatteyder bolig i begge stater vil det i avgjørelsen være av betydning hvor eventuell ektefelle og mindreårige barn bor. Problematikken vi kan møte på, er hva er fast bolig og tidsperspektivet for oppholdet. Skatteyder må også disponere boligen i det land han er skattepliktig til. Den kan ikke være utleid med mindre leiekontrakten kan sies opp ganske raskt. Rt. 2008 s. 577 Sølvik (avsnitt 66) støtter dette.

Hvis det ikke kan fremlegges konkret hvilken stat livsinteressene er i, eller om han ikke disponerer fast bolig, anses han som bosatt i staten hvor han har vanlig opphold. Oppfyller skatteyder ingen av vilkårene ovenfor, anses han som skattemessig bosatt i det land hvor han er statsborger.

5.4 Inntekter og gevinst fra fast eiendom

Hvilket land som har rett til å kreve skatt av inntekt fra fast eiendom finner vi i OECD's mønsteravtale, artikkel 6.

Article 6 INCOME FROM IMMOVABLE PROPERTY

“1. Income derived by a resident of a Contracting State from immovable property (including income from agriculture or forestry) situated in the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. The term "immovable property" shall have the meaning which it has under the law of the Contracting State in which the property in question is situated. The term shall in any case include property accessory to immovable property, livestock and equipment used in agriculture and forestry, rights to which the provisions of general law respecting landed property apply, usufruct of immovable property and rights to variable or fixed payments as consideration for the working of, or the right to work, mineral deposits, sources and other natural resources; ships, boats and aircraft shall not be regarded as immovable property.

3. The provisions of paragraph 1 shall apply to income derived from the direct use, letting, or use in any other form of immovable property” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Artikkelen oppsummerer ting som regnes som fast eiendom. Grenser mellom fast eiendom og løsøre har en videre ramme enn norsk intern rett. Kan ikke oppregningen brukes, er det de internrettslige regler som skal anvendes. Bestemmelsene gjelder for alle typer avkastning. En trenger ikke å trekke grensen opp mot kapitalgevinst (Zimmer, 2009).

Det finnes ikke regler for skattlegging eller fradrag for utgifter i mønsteravtalen. Det er kun fordeling av rett til å kreve inn skatt. Hvordan skatteprosent og innkrevingsmetode er finner vi i internretten. Ved anvendelse av internretten må vi se hvilke kategori skatteyder tilhører, sktl. § 2-1 niende ledd og § 2-2 sjette ledd, for utlendinger som eier fast eiendom i Norge gjelder sktl. § 2-3 første ledd a.

Gevinstbeskatningens reglene finner vi i avtalens artikkel 13.

Article 13 CAPITAL GAINS

“1. Gains derived by a resident of a Contracting State from the alienation of immovable property referred to in Article 6 and situated in the other Contracting State may be taxed in that other State” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Hovedreglen er at gevinst på fast eiendom og løsøre skal skattlegges i samme stat som den er opptjent. Det vil si at gevinst av fast eiendom i Norge skal skattlegges i Norge.

5.5 Skatt av pensjonsinntekter

I oppgaven er det skattemessige konsekvenser for norske pensjonister bosatt i Spania som behandles. Pensjonisters inntekter består hovedsaklig av pensjonsutbetalinger. I OECD's mønsteravtale artikkel 18 og 19, finner vi hvilket av avtalelandene som har rett til å kreve skatt av de norske pensjonistenes pensjon. Disse artiklene er sentrale i oppgavens løsning.

Article 18. PENSIONS

“Subject to the provisions of paragraph 2 of Article 19, pensions and other similar remuneration paid to a resident of a Contracting State in consideration of past employment shall be taxable only in that State” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Pensjon som er opparbeidet ved tidligere lønnsarbeid i en av de kontraherende stater, kan kun skattlegges i staten inntekten er opparbeidet (Kildeskatt). Ett forbehold omtales i artikkel 19 punkt 2. Utbetaling av pensjon fra fond opprettet av myndighetene. Det finnes ikke særregler angående trygdeytelser. Er trygdeytelsene opptjent ved arbeid (tilleggs pensjon) vil artikkel 18 få anvendelse. Grunnpensjon er ikke opptjent ved arbeid og går under artikkel 21. Skattelegging av sykepenger for personer bosatt i utlandet, finnes det ikke skatteregler for i internretten.

Article 19. GOVERNMENT SERVICE

“2. a) Any pension paid by, or out of funds created by, a Contracting State or a political subdivision or a local authority thereof to an individual in respect of services rendered to that State or subdivision or authority shall be taxable only in that State.

b) However, such pension shall be taxable only in the other Contracting State if the individual is a resident of, and a national of, that State” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Pensjon som utbetales fra en stat, og er opparbeidet gjennom offentlig tjeneste, kan kun skattelegges i denne staten.

5.6 Formueskatt

Hvilken stat som har rett til å kreve formueskatt, er omtalt i OECD’s mønsteravtale, artikkel 22.

Article 22. CAPITAL

“1. Capital represented by immovable property referred to in Article 6, owned by a resident of a Contracting State and situated in the other Contracting State, may be taxed in that other State.

4. All other elements of capital of a resident of a Contracting State shall be taxable only in that State” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Formue som består av fast eiendom som omhandlet i artikkel 6, eid av en som er bosatt i en kontraherende stat, og hvor eiendommen ligger i den annen kontraherende stat, skal han skattlegges i denne annen stat. Eiendom som ligger i Norge skal kun formuesbeskattes i Norge.

All annen formue som tilhører en person bosatt i en kontraherende stat, skal bare kunne skattlegges i denne stat.

5.7 Metoder for å unngå dobbeltbeskatning

Et av internasjonal skatteretts problemer er dobbeltbeskatning. Det finnes to metoder for å unngå dette. Unntaks og kreditmetoden. Hvordan disse metodene virker finner vi i artikkel 23 A og 23 B i OECD's mønsteravtale.

Article 23 A. EXEMPTION METHOD

“1. Where a resident of a Contracting State derives income or owns capital which, in accordance with the provisions of this Convention, may be taxed in the other Contracting State, the first-mentioned State shall, subject to the provisions of paragraphs 2 and 3, exempt such income or capital from tax.

2. Where a resident of a Contracting State derives items of income which, in accordance with the provisions of Articles 10 and 11, may be taxed in the other Contracting State, the first-mentioned State shall allow as a deduction from the tax on the income of that resident an amount equal to the tax paid in that other State. Such deduction shall not, however, exceed that part of the tax, as computed before the deduction is given, which is attributable to such items of income derived from that other State.

3. Where in accordance with any provision of the Convention income derived or capital owned by a resident of a Contracting State is exempt from tax in that State, such State may nevertheless, in calculating the amount of tax on the remaining income or capital of such resident, take into account the exempted income or capital.

4. The provisions of paragraph 1 shall not apply to income derived or capital owned by a resident of a Contracting State where the other Contracting State applies the provisions of the Convention to exempt such income or capital from tax or applies the provisions of paragraph 2 of Article 10 or 11 to such income” (OECD MODEL TAX CONVENTION).

Tolkning:

Denne artikkel og artikkel 23 (B) skal være med på forebygge dobbeltbeskatning internasjonalt. Metodene er likestilt i mønsteravtalen. Norge praktiserte unntaksmetoden frem til 1991. Etter den tid er det kreditmetoden (godtgjørelsesmetoden) som er blitt brukt som hovedreglen. Skatteavtalen krever at det er hjemstaten som skal lempe hvis kildestaten har gjennomført skattlegging. Det er viktig å ikke ta med inntekt og formue som omtales i

mønsteravtalens artikkel 19, 6(1), 7(1,2.) og 10(1). Her er det kildestaten som skal kunne kreve skatt (kildeskatt).

Fritaksmetoden (Unntaksmetoden)

Person bosatt i en kontraherende stat som har inntekt, eller eier formue som i samsvar med bestemmelsene i denne overenskomst, kan skattlegges i annen kontraherende stat. Metoden består i at hjemstaten unngår å kreve skatt. Unntaket er hvor utlandet har rett til å kreve kildeskatt.

Article 23 B. CREDIT METHOD

“1. Where a resident of a Contracting State derives income or owns capital which, in accordance with the provisions of this Convention, may be taxed in the other Contracting State, the first-mentioned State shall allow:

a) as a deduction from the tax on the income of that resident, an amount equal to the income tax paid in that other State;

b) as a deduction from the tax on the capital of that resident, an amount equal to the capital tax paid in that other State.

Such deduction in either case shall not, however, exceed that part of the income tax or capital tax, as computed before the deduction is given, which is attributable, as the case may be, to the income or the capital which may be taxed in that other State.

2. Where in accordance with any provision of the Convention income derived or capital owned by a resident of a Contracting State is exempt from tax in that State, such State may nevertheless, in calculating the amount of tax on the remaining income or capital of such resident, take into account the exempted income or capital” (OECD TAX MODEL CONVENTION).

Tolkning:

Kreditmetoden (godtgjørelsesmetoden).

Person bosatt i en kontraherende stat som har inntekt eller eier formue i samsvar med bestemmelsene i denne overenskomst, og kan skattlegges i annen kontraherende stat, skal det innrømme fradrag i skatten (kreditmetoden).

Denne metoden består av to trinn. Først gjennomfører hjemstaten skattlegging av inntekt (både opptjent i hjemland og utland) etter intern retten i hjemlandet. En dobbeltbeskatting oppstår når begge land krever skatt. Hjemstaten må gi et fradrag i skatten for å unngå dette (se også punkt 3.4.1 kreditmetoden).

Eksempel: Person bosatt i Spania, har inntekt i Norge. Inntekten skattelegges i både Spania og Norge. Personen kan da kreve et kredittfradrag i skatten til Norge.

6 Skatteavtalen mellom Norge og Spania

6.1 Skatteavtalen

Den 25. april 1963 inngikk Norge og Spania en skatteavtale. Skatteavtalen ble gjeldene fra og med 24. mai 1964. Avtalen skal hindre dobbeltbeskatning og forebygge skatteunndragelse av inntekt og formue. Skatteavtalene bidrar til å trekke grensen for avtalens anvendelse, samt fordelingen av beskatningsretten. Mønsteravtalen ble hovedsakelig lagt til grunn ved utformingen. Skatteavtalen har ikke hjemmel for skattelegging. Den kan bare virke innskrenkende på skatteplikten etter avtale landenes internrett. Avtalen gjelder inntil ett av landene sier den opp (Gyldendal Rettsdata).

Vi har satt opp et relevant utdrag av skatteavtalen mellom Norge og Spania. Artiklene vi har funnet frem til er direkte sitert (ordlyden). Vi har satt opp sammendrag, tolkning og eksempler hvor vi har funnet det nødvendig.

6.2 Personer som omfattes av skatteavtalen

Hvem skatteavtalen gjelder for og hvem som kan kreve at denne skal gjelde, finner vi i skatteavtalens artikkel 1.

Artikkel 1 Personer som omfattes av overenskomsten.

”Denne overenskomst får anvendelse på personer som er bosatt i en av eller i begge de kontraherende stater” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Sammendrag:

Avtalen gjelder for personer bosatt i Norge, Spania, eller i begge. Definisjonen ”person bosatt i en kontraherende stat” er definert i artikkel 4. Begrepet ”person” er fysiske personer, selskaper og alle andre objekter som behandles som skattepliktige enheter i artikkel 3

(Gyldendal Rettsdata).

Problemstilling:

Det som kan være problematisk er at er uklare grenser omkring hvor personen er bosatt. Skattemessig bosatt etter skattelovens § 2-1 eller skattemessig bosatt etter skatteavtalen artikkel 4. Et eksempel er John Fredriksen. Det har vært mye uroligheter omkring hans bopel. Han fikk i 1994-06-23. Rt 1994 883. høyesteretts kjæremålsutvalg – Kjennelse medhold i at han ikke hadde skattemessig bopel i Norge. Begrepet livsinteresser er også et begrep som kan være litt uklart. Begrepet er blitt nærmere behandlet i Sølviks domsavgjørelse.

6.3 Skattemessig bosted

Skattemessig bosted er et av de sentrale spørsmålene i oppgaven. Hvilket land en person har sitt skattemessige bosted finner vi i skatteavtalens artikkel 4.

Artikkel 4 Skattemessig bopel

”1. I denne overenskomst betyr uttrykket «person bosatt i en kontraherende stat» enhver person som i henhold til lovgivningen i denne stat er skattepliktig der på grunnlag av domisil, bopel, sete for ledelsen eller ethvert annet lignende kriterium, og omfatter også staten selv og dens lokale eller regionale forvaltningsmyndigheter. Men uttrykket omfatter imidlertid ikke noen person som er skattepliktig i denne stat bare på grunnlag av inntekt fra kilder i eller formue som befinner seg i denne stat.

2. Når en fysisk person ifølge bestemmelsene i punkt 1 er bosatt i begge kontraherende stater, skal hans status avgjøres etter følgende regler:

a) han skal anses for bosatt bare i den stat hvor han disponerer fast bolig. Hvis han disponerer fast bolig i begge stater, skal han anses for bosatt i den stat hvor han har de sterkeste personlige og økonomiske forbindelser (sentrum for livsinteressene);

b) hvis det ikke kan bringes på det rene i hvilken stat han har sentrum for livsinteressene, eller hvis han ikke disponerer en fast bolig i noen av dem, skal han anses for bosatt bare i den stat hvor han har vanlig opphold;

c) hvis han har vanlig opphold i begge stater eller ikke i noen av dem, skal han anses for

bosatt bare i den stat hvor han er statsborger;

d) hvis han er statsborger av begge stater eller ikke av noen av dem, skal de kompetente myndigheter i de kontraherende stater avgjøre spørsmålet ved gjensidig avtale.

3. Når en annen person enn en fysisk person ifølge bestemmelsene i punkt 1 anses for hjemmehørende i begge kontraherende stater, skal den anses for hjemmehørende i den stat hvor den virkelige ledelse har sitt sete” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Sammendrag:

Artikkel 4 tar sikte på å løse spørsmålet om hvor en person er skattemessig bosatt. Bestemmelsen er etter OECD's mønsteravtalen artikkel 4 (Gyldendal Rettsdata).

Tolkning:

Personen skatter til det landet han har skattemessig bopel. Hvor personen er skattemessig bosatt avgjøres etter fast bolig og livsinteresser. Disponerer personen fast bolig skal han skatte til landet hvor boligen ligger. Eier han bolig i begge land skal han skatte til landet hvor det anses han har sterkest personlig og økonomisk forbindelse (sentrum for livsinteresser). Ved usikkerhet om hvor livsinteresser er eller en ikke eier fast bolig skal han skatte hvor han har vanlig opphold. Har han vanlig opphold i begge land skal han skatte til landet han er statsborger.

6.4 Inntekter av fast eiendom

Hvilket land som har rett til å kreve skatt på inntekter av fast eiendom, finner vi i skatteavtalens artikkel 6.

Artikkel 6 Inntekt av fast eiendom.

”1. Inntekt som en person bosatt i en kontraherende stat oppebærer av fast eiendom (herunder inntekt av jordbruk eller skogbruk) som ligger i den annen kontraherende stat, kan skattlegges i denne annen stat.

2. Uttrykket «fast eiendom» skal ha den betydning som det har etter lovgivningen i den kontraherende stat hvor vedkommende eiendom ligger. Uttrykket omfatter under enhver

omstendighet tilhører til fast eiendom, besetning og redskaper som anvendes i jordbruk og skogbruk, rettigheter som er undergitt privatrettens regler om fast eiendom, bruksrett til fast eiendom og rett til varierende eller faste ytelser som vederlag for utnyttelse av eller retten til å utnytte mineralforekomster, kilder og andre naturforekomster. Skip og luftfartøy anses ikke som fast eiendom.

3. Bestemmelsene i punkt 1 får anvendelse på inntekt som oppebæres ved direkte bruk, utleie eller ved enhver annen form for utnyttelse av fast eiendom” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Sammendrag:

Artikkelen er avfattet etter OECD mønsteravtale artikkel 6. Bestemmelsene i artikkelen gjelder beskatning av eiendom. Den gir kildestaten rett til å kreve skatt ved inntekt fra fast eiendom. Med fast eiendom menes også tilhører, besetning og redskap som hører til landbruks- og skogbruksbedrifter, rettigheter, bruksrett, leiegodtgjørelse m.v. som knytter seg til utnyttelsen av fast eiendom (Gyldendal Rettsdata).

Tolkning:

Det er det landet eiendommen ligger i som kan kreve skatt. Hvis skatteavtalen gir Norge rett til skatt av leieinntekter, er det Norge som etter internretten som kan kreve skatt av inntekten. Vi finner hjemmel for beskatningen av leieinntekter i skattelovens § 7-2.

Artikkel 13 Formuesgevinst.

”1. Gevinst som en person bosatt i en kontraherende stat oppebærer ved avhendelse av fast eiendom som omhandlet i artikkel 6, og som ligger i den annen kontraherende stat, kan skattlegges i denne annen stat” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Sammendrag:

Denne artikkelen er avfattet etter mønster avtalens artikkel 13. Det vil si at den er satt opp slik det er i OECD’s mønsteravtale artikkel 13. Hovedreglen er at det er landet hvor skatteyder er bosatt i som kan skattlegge gevinst ved salg av formuesgjenstander. Det er tre unntak fra hovedreglen. Gevinst ved avhendelse av fast eiendom, skattlegges i det land eiendommen

ligger i. Gevinst ved avhendelse av løsøre knyttet til et fast driftsted, skattlegges i det landet det faste driftsted ligger. Det samme gjelder for løsøre som er knyttet til en fast innretning som tjener til inntekt av et yrke. Avhendelse anses som ikke foretatt hvis vederlaget ikke er uttrykkelig nevnt i pengeverdi på kjøpekontraktens tidspunkt (Gyldendal Rettsdata).

6.5 Skatt av pensjon

Hvilket land pensjonister skal skatte til av pensjonsinntekter, finner vi i artikkel 18 og 19 i skatteavtalen mellom Norge og Spania. Disse artiklene er høyst relevante for oppgavens problemstilling og dens eksempel.

Artikkel 18 Pensjoner, livrenter og sosiale trygdeytelser.

”Pensjoner og annen lignende godtgjørelse samt livrenter som skriver seg fra en kontraherende stat, og pensjoner og andre utbetalinger i henhold til det sosiale trygdesystem i en kontraherende stat som betales til en person bosatt i den annen kontraherende stat, skal bare kunne skattlegges i denne annen stat” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Sammendrag:

Utbetalinger av pensjoner, livrente og sosiale trygdeytelser, skal kun skattes i landet pensjonisten er skattemessig bosatt. For pensjon utbetalt for yt arbeid i offentligrettslig tjeneste gjelder reglene i artikkel 19. Bestemmelsene er utformet etter mønsteravtalens artikkel 18 (Gyldendal Rettsdata).

Tolkning:

Norsk pensjonist som er skattemessig bosatt i Spania, kan kreve skattefritak i Norge for pensjon utbetalt fra Norge. Dette gjelder ikke pensjon opparbeidet i offentligrettslig tjeneste, jf. Artikkel 19. Skatteetaten i Norge krever at skatteyter kan dokumenter at de er skattepliktige i Spania (Residencia Fiscal en España. Convenio). Krav til dokumentasjon er nærmere omtalt i punkt 2.9 Dokumentasjon. Er pensjonisten skattemessig bosatt i Norge må han betale skatt til Norge. Denne artikkelen avviker ifra OECD’s mønsteravtale. Mønsteravtalen gir kildelandet skatterett på pensjon. Skatteavtalen gir landet pensjonisten er skattemessig bosatt i skatterett

på pensjon. Det vil si at en norsk pensjonist som er skattemessig bosatt i Spania, nødvendigvis ikke trenger å betale skatt av pensjonsutbetaling fra Norge. Men en pensjonist bosatt i et land hvor skatteavtalen har brukt mønsteravtalens artikkel 18 fullt ut, må skatte for pensjon utbetalt fra Norge.

Artikkel 19 Offentlig tjeneste

”1. a) Lønn og annen lignende godtgjørelse, unntatt pensjon som omhandlet i artikkel 18, som utredes av en kontraherende stat, eller av dens regionale eller lokale forvaltningsmyndigheter til en fysisk person for tjenester som er ytet denne stat eller forvaltningsmyndighet, skal bare kunne skattlegges i denne stat.

b) Slik godtgjørelse skal imidlertid kunne skattlegges bare i den annen kontraherende stat hvis tjenestene er utført i denne stat og mottakeren er bosatt i denne stat og:

i. er statsborger av denne stat; eller

ii. ikke bosatte seg i denne stat bare i den hensikt å utføre nevnte tjenester.

2. Bestemmelsene i artiklene 15, 16 og 17 skal få anvendelse på lønn og annen liknende godtgjørelse, unntatt pensjon, i anledning tjenester som er ytet i forbindelse med forretningsvirksomhet drevet av en kontraherende stat, eller en av dens regionale eller lokale forvaltningsmyndigheter” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Sammendrag:

Bestemmelsene er utformet etter mønsteravtalen artikkel 19 og omhandler lønn og pensjon vedrørende offentlig tjeneste. Denne type inntekt kan skattelegges i den stat hvor utbetaling kommer fra (Gyldendal Rettsdata).

6.6 Formuesskatt

Hvordan formuen skal beskattes omtales i artikkel 23, skatteavtalen mellom Norge og Spania.

Artikkel 23 Formue

”1. Formue som består av fast eiendom, slik som definert i artikkel 6, punkt 2, kan skattelegges i den Kontraherende Stat hvor eiendommen ligger.

2. Med forbehold av bestemmelsene i punkt 1 ovenfor skal formue som utgjør en del av forretningseiendommen til et fast driftssted for et foretagende, eller som består av ting knyttet til en fast innretning som tjener utøvelsen av et liberalt yrke, kunne skattlegges i den Kontraherende Stat hvor det faste driftssted eller den faste innretning befinner seg.

4. Alle andre deler av formuen til en person som er bosatt i en Kontraherende Stat, skal bare kunne skattlegges i denne stat” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Sammendrag:

Artikkelen gjelder beskatning av formue. Det er for tiden ikke formuesskatt i Spania. Artikkelen er utformet etter mønsteravtalen artikkel 22. Formuen kan bare skattelegges i det land som har fått retten til å kreve inn skatt for formue. Formue som består av fast eiendom er kun skattbar i det land eiendommen ligger. Jfr. artikkel 6. Aktiva som er knyttet til et fast driftsted skattelegges som formue i den stat hvor det faste driftssted ligger, og hvor inntekt som skriver seg fra. Jfr. artikkel 7. Alle andre deler av formue tilhørende en person bosatt i en av de kontraherende stater, kan etter punkt 4 bare skattelegges i den stat han er skattemessig bosatt (Gyldendal Rettsdata).

6.7 Hvordan unngå dobbeltbeskatning

Et av hovedproblemene i internasjonal skatterett er dobbeltbeskatning. Hvordan vi skal kunne unngå dette finner vi i artikkel 24 i skatteavtalen mellom Norge og Spania.

Artikkel 24 Unngåelse av dobbeltbeskatning

”I samsvar med reglene og med forbehold av begrensningene i de interne lover i de kontraherende stater (som over tid kan endres, dog uten å endre de her nevnte prinsipper):

a) Når en person bosatt i en kontraherende stat oppebærer inntekt eller eier deler av formuen som i henhold til bestemmelsene i denne overenskomst kan skattlegges i den annen kontraherende stat, skal den førstnevnte kontraherende stat innrømme:

i. som fradrag i den skatt som ilegges vedkommende persons inntekt et beløp som tilsvarer den inntektsskatt som er betalt i den annen kontraherende stat;

Når, i henhold til enhver bestemmelse i denne overenskomst, inntekt oppbåret eller formue eid av en person bosatt i en kontraherende stat er unntatt fra beskatning i denne stat, kan denne staten likevel ved beregningen av skatten på denne persons gjenværende inntekt eller formue ta i betraktning den unntatte inntekt eller formue” (Skatteavtalen mellom Norge og Spania).

Tolkning:

Kommer en person som er bosatt i Norge eller Spania opp i en dobbeltbeskatning på grunn av hans inntekt eller deler av hans formue, kan han anvende kreditmetoden.

Eksempel:

Person som er bosatt i Norge etter skatteavtalen, og eier hus i Spania. Boligen blir skattlagt i både Norge og Spania. I skatteoppgjøret skal Norge innrømme fradrag for skatten han har innbetalt til Spania.

Kreditmetoden er nærmere omtalt i punkt 3.4.1.

7 Eksempel

7.1 Pensjonister bosatt i Spania

Vi ønsker å sette opp et eksempel på hvordan beskatningen for inntektsåret 2010, vil være for norske pensjonerte ektepar som også har bosatt seg i Spania. Eksempelet viser utregning av inntektsskatten og formuesskatten.

Eksempelet vårt, Hans og Hanne Hansen er to pensjonister. For året 2010 bor de i ti måneder i egen bolig i Spania. I juli og august bor de i sin bolig i Haugesund. Boligen i Spania har en antatt markedsverdi på NOK 2 millioner. Boligen i Norge har en antatt markedsverdi på NOK 2,7 millioner. Hjemme i Haugesund har de tre barn. Barna er mellom 27- og 35 år. Hans har en årlig pensjon på NOK 350 000 mens Hanne er minstepensjonist og har en årlig pensjon på NOK 150 000. De har et boliglån på NOK 1,5 millioner, hvor rentekostnader utgjør NOK 48 000 (3,2% effektiv rente).

7.2 Skattemessige konsekvenser for pensjonistene

For å finne frem til de skattemessige konsekvenser må vi først ta stilling til om det foreligger hjemmel for beskatning i Norge etter norsk internrett. Sktl. § 2-1 sier at enhver person som oppholder seg i Norge skal svare skatt av inntekt og formue. Hanne og Hans oppholder seg i Norge, og skal da etter hovedreglen svare skatt etter global prinsippet. Oppholdet de har i Norge for 2010 har en varighet på 2 måneder (61 dager). De anses også etter sktl. § 2-2 som bosatt i Norge hvis de oppholder seg i landet i en periode på mer enn 183 dager i løpet av enhver tolv måneders periode, eller 270 dager av enhver trettiseks måneders periode. Det som er viktig for å komme videre i skattebehandlingen her nå, er hvordan de har oppholdt seg i landet de to årene forut for 2010.

Etter sktl. § 2-3 anses pensjonistparet ikke emigrert før tidligst etter 4 år. I tillegg må de ta

fast opphold i utlandet, og ikke oppholde seg i Norge mer enn 61 dager i løpet av inntektsåret, og skatteyster, ektefellen, samboeren eller mindreårige kan ikke disponere bolig i Norge.

Vi setter opp 2 senarioer:

- 1) De oppholdt seg i Norge i 3 måneder (92 dager) både i 2008 og 2009.
- 2) De hevder de oppholdt seg i Norge i periodene 12.12.2008-20.01.2009 og 31.05-31.08.2009.

7.2.1 Senario 1

Hanne og Hans oppholdt seg i Norge i 3 måneder (92 dager) både i 2008 og 2009.

For perioden 2008 frem til og med 2010, oppholder Hanne og Hans seg i Norge totalt 276 dager. Etter sktl. §§ 2-1 og 2-2 anses de å ha skatteplikt for all inntekt og formue til Norge. De skal etter globalinntektsprinsippet skatte for all formue og inntekt til Norge, men Norge har begrenset skatteretten sin gjennom skatteavtalen. Både Norge og Spania kan kreve formuesskatt av eiendom i utlandet jfr. skatteavtalen artikkel 23 (mønsteravtalen art 22). Eiendommen i Spania kan skattlegges i Norge og Spania. Spania har for tiden ikke noen formuesskatt på eiendom i Spania, og pensjonistene slipper å betale formuesskatt for eiendommen i Spania. Formuesskatt til Norge for eiendommen her i landet er null, verdien er under NOK 1 400 000,- jfr. stortingets skattevedtak for inntektsåret 2010. Ligningsverdien på boligen i Norge utgjør NOK 675 000 (2,7 mill x0,25). Ligningsverdien i Spania utgjør NOK 600 000 (2 mill x 0,3). Hadde de hatt bil og annen formue som aksjer og bankinnskudd ville dette inngått i formuesberegningen.

Alminnelig inntekt	2010		2011	
	Hanne	Hans	Hanne	Hans
Brutto inntekt	150 000	350 000	150 000	350 000
Fradragsberettigede utgifter/renter	24 000	24 000	24 000	24 000
Alminnelig inntekt	126 000	326 000	126 000	326 000
Særfradrag	19 368	19 368	Utgår	Utgår
Skattefradrag	28 150	8 917	28 150	8 917
Personfradrag	43 600	43 600	43 600	43 600
Skattbar alminnelig inntekt	34 882	254 115	54 250	273 483
Skatt 28%	9 767	71 152	15 190	76 752

Fradragsberettigede utgifter består av renteutgifter. Pensjonistene kan kreve gjeldsrentefradrag for eiendom i utlandet jfr. skatteavtalen art. 23.

Hanne får fullt skattefradrag på pensjon. Hans får NOK 8 917 i fradrag, maks fradrag NOK 28 150 minus NOK 19 233 i reduksjon. Reduksjon i fradrag er beregnet slik: $(242\ 000 - 158\ 650) \times 0,153 = 12\ 753$ pluss $(350\ 000 - 242\ 000) \times 0,06 = 6\ 480$ total utgjør det reduksjon på NOK 19 233. Skattekostnader for Hanne og Hans utgjør NOK 80 919 for inntektsåret 2010, og NOK 91 765 for inntektsåret 2011.

Sammendrag:

Pensjonist parets skatt til Norge blir som vist i tabellen over. Vi ser en økning i skattekostnadene fra 2010 til 2011 på totalt NOK 10 846. Dette skyldes at særfradraget utgår fra og med inntektsåret 2011.

7.2.2 Senario 2

Hanne og Hans hevder de oppholdt seg i Norge i periodene 12.12.2008-20.01.2009 og 01.05-31.08.2009.

For perioden 2008 frem til og med 2010, oppholder Hanne og Hans seg i Norge totalt 141 dager, hvor det er beregnet 19 dager for 2008, 61 dager for både 2009 og 2010.

Hanne og Hans er skattepliktig til Norge jf. sktl § 2-1 men ikke etter § 2-2. iht. sktl § 2-3 kan de ikke anses som emigrert før tidligst for inntektsåret 2011.

Ekteparet oppholder seg store deler av tiden i Spania, og blir også skattepliktig til dette landet. Skattemessig bosted for Hanne og Hans er nå i både Norge og Spania, og de har havnet i en dobbeltbeskatning situasjon. De kan påberope seg at skatteavtalen skal gjelde. Denne skal hjelpe til ved dobbelbeskatning. Først må de undersøke om de kommer inn under denne avtalen. I skatteavtalens artikkel 1, finner vi at skatteavtalen gjelder for pensjonistparet da de er bosatt i begge land. Er det innbetalt skatt for samme type inntekt, kan de gjennom skatteavtalen unngå dette. De kan benytte seg av kreditmetoden som er mest brukt her i Norge.

Det undersøkes nærmere om hvor de er skattemessig bosatt. I skatteavtalens artikkel 4 ser vi på det første kriteriet, disponerer bolig. Skatteyder anses bosatt i det land hvor han disponerer bolig. Hanne og Hans disponerer bolig i både Norge og Spania. Deretter skal det vurderes hvor de har de sterkeste økonomiske forbindelser. Deres inntekter kommer fra Norge, men de har de sterkeste personlige interesser er i Spania. De kan da anses som å ha de sterkeste livsinteresser i Norge. Denne problemstillingen kan muligens diskuteres litt grundigere da den er litt i ”grå sonen”. Vi anvender mønsteravtalens artikkel 4, og ser hva intensjonen er. Bestemmelsene i skatteavtalens og mønsteravtalens artikkel 4, sier det samme. En Høyesteretts avgjørelse, Sølvik – HR-2008-00727-A, har skapt presedens i internasjonal skatterett. Her ser vi at begrepene er litt tydeligere, og at Sølvik fikk medhold hovedsakelig på grunn av at han hadde en leiekontrakt på boligen han eide i Norge. Leiekontrakten var av en art som ikke kunne sies opp på kort varsel. Han ble ansett som skattemessig bosatt i USA. Vi kan ikke se at Hanne og Hans har noen slik kontrakt på boligen i Norge. Men vi forutsetter at de har en leiekontrakt av samme type som Sølvik på boligen i Norge. Utleien utgjør NOK 100 000 i året. Når de har denne type leiekontrakt anses de emigrert til Spania fra den dagen i 2008 da de bosatte seg der. Ekteparet er etter skatteavtalens artikkel 4 skattemessig bosatt i Spania.

Inntekten til ekteparet består av pensjonsutbetaling og utleieinntekter fra Norge. I følge nye

skatteregler er det innført kildeskatt på pensjon. Dette innebærer at Norge kan gjennom sin internrett kreve skatt på pensjon utbetalt fra Norge (begrenset skatteplikt sktl § 2-1). OECD's mønsteravtalen sier at det er utbetalingslandet som kan kreve skatt på pensjon. I skatteavtalen mellom Norge og Spania artikkel 18 og 19 gjelder dette kun hvis pensjonen er opparbeidet gjennom offentlig tjeneste. All annen pensjon kan Spania kreve skatt av. Spørsmålet blir om Hanne og Hans pensjon er opparbeidet gjennom offentlig eller privat tjeneste. Er pensjonen opparbeidet gjennom offentlig tjeneste, må de betale skatt til Norge av utbetalingen. Er den opparbeidet gjennom privat tjeneste, er det Spania som har rett til å kreve skatt av pensjonen.

Pensjon opparbeidet gjennom privat tjeneste:

Det som er spesielt i skatteavtalen mellom Norge og Spania, er at mønsteravtalen ikke er fulgt. Norge har i denne avtalen med Spania gitt fra seg retten til å kreve skatt på pensjon utbetalt fra Norge (artikkel 18). Hanne og Hans kan dermed unngå skatt til Norge av pensjonen. Dette gjøres ved at de søker om fritak fra skatt på pensjonsutbetalingen i Norge. De må kunne fremlegge gyldig dokumentasjon som bostedsbekreftelse fra Spania og oppgi hvem som utbetaler pensjon. Norske pensjonister som er skattemessig bosatt i Spania slipper fortsatt unna kildeskatt på pensjon.

Norge kan kreve eiendomsskatt på eiendommene i både Norge og Spania jfr. skatteavtalen artikkel 23 og mønsteravtalen art. 22. Formuesskatt til Norge for eiendommene er null, verdien er under NOK 1 400 000,- jfr. stortingets skattevedtak for inntektsåret 2010.

Norge kan kreve skatt på utleieinntekten fra eiendommen i Norge jfr. skatteavtalen artikkel 6. Ved gjeldsrentefradrag kan vi føre som fradrag i skattbar inntekt. Skattbar leie inntekt blir da NOK 52 000 (100 000 – 48 000 = 52 000) jfr. skatteavtalen art. 23. Skatt NOK 14 560 utgjør 28 % av skattbar leie inntekter (52 000 x 0,28).

Skatt til Norge utgjør totalt NOK 14 560.

Pensjon opparbeidet gjennom offentlig tjeneste:

Norge kan kreve skatt (kildeskatt) av pensjonsutbetalingen fra Norge jfr. skatteavtalen artikkel 19. Skatten NOK 75 000 som utgjør 15% av utbetalingen ($500\ 000 \times 0,15 = 75\ 000$). Dette støttes også av mønsteravtalen artikkel 18 hvor det er kildelandet som har rett til å kreve skatt (kildeskatt) av pensjonen. Dette gjelder for alle land som har brukt mønsteravtalen fullt ut i denne artikkel. For pensjon opparbeidet gjennom offentlig tjeneste har Norge rett til å kreve kildeskatt jfr. skatteavtalen artikkel 19.

Formuesskatten (0) og skatt på leieinntekter (14 560) blir som nevnt ovenfor.

Vi kan anvende kreditmetoden i dette eksemplet og får fullt gjeldsrentefradrag. I skatteavtaler hvor unntaksmetoden praktiseres og Norge krever kildeskatt kunne vi muligens brukt argumentasjonen ”ekteparet er bosatt i EØS og kan da kreve fullt gjeldsrentefradrag”. EØS borgeres inntekten er skattepliktig til Norge når mesteparten av deres inntekt kom fra Norge jfr. sktl. § 6-71 (opprinelig for arbeidere bosatt i EØS). Pensjonen er også opparbeidet gjennom arbeid og selv om de er norske er de nå fullt ut EØS borgere. Vi kan ikke se at denne ikke skal kunne gjelde for emigrerte norske pensjonister.

Skatt til Norge utgjør totalt NOK 89 560.

Sammendrag:

Hanne og Hans anses som skattemessig bosatt i Spania. Er pensjons utbetaling opparbeidet i privat tjeneste skal de svare skatt for utleieinntektene på boligen i Norge NOK 14 560. Er pensjons utbetaling opparbeidet i offentlig tjeneste skal de svar skatt for utleieinntektene på boligen i Norge og pensjon som totalt utgjør NOK 89 560. Skattekostnads forskjellen i om det er offentlig eller privat pensjons utbetaling utgjør i vårt eksempel NOK 75 000.

Formuesskatten blir null, ligningsverdien på formue er under NOK 1 400 000. Er det hjemmel for beskatning av pensjon opparbeidet i privat tjeneste i Spanias internrett, må de betale skatt til Spania.

Sameligning av senario 1 og 2:

Bosteds	Inntekts år	2010		2011	
land	Pensjonstype	Inntekt	Skatt	Inntekt	Skatt
Norge	Ikke av betydning	500 000	80 919	500 000	91 765
	Offentlig	600 000	89 560	600 000	89 560
Spania	Privat	600 000	14 560	600 000	14 560

I tabellen over er tallene fra senario 1 og 2 satt inn. Vi har ikke tatt hensyn til eventuelle endringer i skattesatsen fra 2010 til 2011 på kildeskatt, endring i pensjons utbetaling, utleieinntekter og gjeldsrentefradrag. Vi ser at de skattemessige konsekvenser for norske pensjonister bosatt i Spania varierer etter hvor de velger å være skattemessig bosatt og hvilken type pensjons utbetaling de har.

Skattekostnaden blir størst om mann har pensjon opparbeidet gjennom offentlig tjeneste, og velger å innrette seg slik at de anses skattemessig bosatt i Spania for inntektsåret 2010. Pensjonistparet Hanne og Hans som i tillegg til pensjonen leier ut boligen hjemme har NOK 510 440 til rådighet (600 000 – 89 560). For inntektsåret 2011 er skattekostnaden størst om man innretter seg slik at mann anses som skattemessig bosatt i Norge.

Skattekostnaden blir minst hvor pensjonistene har opparbeidet pensjonen i privat tjeneste og de velger å innrette seg slik at de anses skattemessig bosatt i Spania for inntektsåret 2010 og 2011. Hanne og Hans som i tillegg til pensjonen leier ut boligen hjemme har NOK 585 440 til rådighet (600 000 – 14 560).

8 Konklusjon

Det er stor forskjell på norsk skatterett og internasjonal skatterett. Hovedforskjellen er at i Norge bruker vi juridisk metode for å finne frem til hvilken lov, paragraf, praksis vi skal bruke på skattemessige spørsmål. Det er i hovedsak skatteloven vi bruker for å regne ut de skattemessige konsekvenser.

I internasjonal skatterett er det litt mer avansert. Det er en egen juridisk metode for internasjonal skatterett, og et avtaleverk som vi tror er ukjent for de fleste brukere. Avtaleverket bygger på en mønsteravtale som er satt opp av OECD. Denne avtalen kan brukes ved tolkning da skatteavtalen mellom Norge og Spania er bygd opp på denne. Det finnes også domsavgjørelser som danner presedens i internasjonal skatterett. Skatteavtalen mellom Norge og Spania er en frivillig avtale som er inngått landene seg imellom. Skatteavtalen gir ikke hjemmel for beskatning, den gir bare rett til å kreve skatt.

Gjennom arbeidet med problemstillingen skattemessige konsekvenser for norske pensjonister bosatt i Spania, har vi funnet frem til en veiledning for hvordan pensjonister kan forholde seg skattemessig.

Det aller første de må finne ut av, er om de er skattemessig bosatt i Norge, Spania eller i begge land. Etter Norges skattelov tar det opp til fire år før de blir sett på som emigrert til Spania. De kan da heller ikke ha lengre opphold i Norge enn 61 dager per år i løpet av de 4 årene.

Har pensjonistene også skattemessig bosted både i Spania og Norge, er de skattemessig bosatt i begge land og de blir dobbeltbeskattet. For å unngå denne doble kostnaden som skatt er, kan pensjonisten kreve at den internasjonale skatteavtalen mellom Norge og Spania skal gjelde ved deres skatteberegning. Det er pensjonistene selv som må sørge for at dette skjer. Påberoper

pensjonistene seg at skatteavtalen skal gjelde, og at de oppfyller vilkårene for å bruke den, går denne avtalen foran norsk skattelov og pensjonisten kan anses emigrert før det er gått fire år. De blir ansett som emigrert etter skatteavtalen fra og med den dato de ikke eier bolig eller leier ut bolig hvor leiekontrakten ikke kan sies opp på kort varsel. Eier de bolig i begge land er det sentrum for livsinteresse som er avgjørende. Hvor ektefelle, økonomiske interesser og mindreårige barn er. Anses pensjonistene som skattemessig bosatt i Spania, skal de betale skatt på de inntekter og formue som skatteavtalen gir Spania rett til. Skatten blir da beregnet etter de spanske interne skattelover.

Kildeskatt på pensjon ble innført i den norske stat for inntektsåret 2010. Det vil si at pensjon utbetalt fra Norge skal skattes av til Norge. Det som er spesielt med skatteavtalen mellom Norge og Spania, er at det er landet pensjonisten er skattemessig bosatt i som kan kreve skatt på pensjon. Det vil si at norske pensjonister som er skattemessig bosatt i Spania ikke skal skatte av pensjon utbetalt fra Norge. Dette gjelder ikke pensjon opparbeidet gjennom offentlig tjeneste. En del av de Norske pensjonistene som er skattemessig bosatt i Spania, kan fortsatt være nullskatteyttere av pensjonsutbetaling fra Norge.

Når det gjelder skatt på inntekter, gevinst og formue fra eiendom, kan pensjonister komme opp i en dobbeltbeskatnings situasjon. For å unngå dobbeltbeskatning benyttes kreditmetoden.

I oppgaven har vi kommet frem til at det er av stor økonomiske betydning for pensjonister å finne ut hvordan de skattemessige konsekvensene for norske pensjonister bosatt i Spania er. I det fiktive eksemplet vi har brukt i oppgaven, har vi funnet store skattemessige forskjeller. Ekteparet som velger å være bosatt i Norge hvor de har bolig både i Norge og Spania, kommer ut med en skattekostnad på NOK 80 919 for inntektsåret 2010. Velger de å bosette seg i Spania utgjør deres skattekostnad NOK 89 560 hvis pensjon er opparbeidet gjennom offentlig tjeneste. Er pensjonen opparbeidet i privat tjeneste utgjør skattekostnadene NOK 14 560. For inntektsåret 2011 vil differansene øke.

9 Litteraturliste

Ved utforming og oppbygning av bachelore oppgaven:

- Aage Rognsaa (2003). *Prosjektoppgaven – krav til utforming* (2.utg.). Universitetsforlaget.
- Holdepunkter for bachelor oppgaven ØKAD, HSH (Versjon2.3).
- Referansehjelp på nettsidene til HSHs bibliotek:
<http://www.hsh.no/biblioteket/studiehjelp/referanseliste.htm>.

Ved innhenting av teori:

- Arvid Aage Skaar m. Fl. (2006). *Norsk skatteavtalerett*. (1. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Asbjørn Johannessen, Line Kristoffersen og Per Arne Tufte (2004) *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (2. utg.): Abstrakt forlag as.
- Fredrik Zimmer (2009). *Internasjonal skatterett* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Lars Fallan (2010). *Innføring i skatterett 2010-2011* (28. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Nils Nygaard (1999). *Rettsgrunnlag og standpunkt*. Bergen. Universitetsforlaget AS
- Ole Gjems-Onstad (2010). *Skattelover og sentrale Forskrifter. Studenthefte 2010/2011* (20. utg.). Gyldendal Akademisk
- Sverre Faafeng Langfeldt og Tore Bråthen (2009). *Lov og rett for næringslivet* (16. utg.). Universitetsforlaget.

- Torstein Eckhoff og Jan E. Helgesen (1997). *Rettskildelære*. (4. utg.) Tano Aschehoug.

Bruk av internett:

- Finansministerens tale den 30.10.2008.
http://www.regjeringen.no/nn/dep/fin/Aktuelt/Taler-og-artiklar/ministaren/finansminister_kristin_halvorsen/2008/farre-finansparadiser.html?id=534432
Hentet den 30.03.2011.
- Gro saken.
<http://www.bt.no/na24/Siste-aar-med-nullskatt-for-pensjonister-i-utlandet-1767552.html>
Hentet den 07.02.2011.
- Høyesteretts kjæremålsutvalg – Kjennelse Fredriksen.
http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?grid=026514&terms_and=fredriksen Rt 1994883&hilite=fredriksen*;Rt;1994*;883*;&fromhitlist=%2Fhitlist.aspx%3Fbid=searchSimple%26s_terms=fredriksen Rt 1994 883%26grtaxonomy=15RettsavgjzF8relser%26
Hentet den 16.05.2011.
- Høyesterettsdom, Sølvi – HR-2008-00727-A.
[http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?grid=213975&terms_and=Sølvi HR-2008-00727-A&hilite=Sølvi*;HR-2008-00727-A*](http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?grid=213975&terms_and=Sølvi HR-2008-00727-A&hilite=Sølvi*;HR-2008-00727-A*;)
Hentet den 28.02.2011.
- Kildeskatt.
<http://www.skatteetaten.no/no/Artikler/2010/Kildeskatt-pa-pensjon--personer-bosatt-i-Spania/>
Hentet den 07.10.2010.

- Lovdata.
<http://www.lovdata.no/>
 Hentet: Under skriveprosessen.

- Nye skatteregler for pensjonister for inntektsåret 2011.
[http://www.skatteetaten.no/Upload/Brosjyrer og bok/101061
 Skattedirektoratet_pensjon_9.pdf](http://www.skatteetaten.no/Upload/Brosjyrer%20og%20bok/101061_Skattedirektoratet_pensjon_9.pdf)
 Hentet: 02.05.2011.

- OECD´s mønsteravtale.
<http://www.oecd.org/dataoecd/52/34/1914467.pdf>
 Hentet den 15.12.2010.

- Regjeringen.
[http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/andre/brev/prinsipputtalelser_fortolkninger/19
 99/skattesituasjonen-for-norske-pensjoniste.html?id=102154](http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/andre/brev/prinsipputtalelser_fortolkninger/1999/skattesituasjonen-for-norske-pensjoniste.html?id=102154)
 Hentet: 30.09.2010.

- Skatteavtalen mellom Norge og Spania.
[http://www.regjeringen.no/upload/kilde/fin/red/2001/0064/ddd/pdfv/128644-
 spania_3.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/kilde/fin/red/2001/0064/ddd/pdfv/128644-spania_3.pdf)
 Hentet: 30.09.2010.

- Skattebetalingsloven.
<http://www.lovdata.no/all/hl-20050617-067.html>
 Hentet under skriveprosessen.

- Skattedirektoratets kommentar til Høyesteretts dom av 24. april 2008.
[http://abo.rettssystem.no/browse.aspx?grid=234971&terms_and=Sølvik HR-2008-00727-
 A&hilite=Sølvik*;HR-2008-00727-A*;](http://abo.rettssystem.no/browse.aspx?grid=234971&terms_and=Sølvik%20HR-2008-00727-A&hilite=Sølvik*;HR-2008-00727-A*)

Hentet den 28.02.2011.

- Skatteetaten og ligningens ABC.

<http://www.skatteetaten.no/Upload/PDFer/Lignings-ABC 2010.pdf>

Hentet: Under skrive prosessen.

- Skattesatser.

Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2010

Hentet den 31.01.2011.

- Spaniaposten.

http://spaniaposten.no/spania/kildeskatten_innfores

Hentet den 16.05.2011.

- Tolkning og sammendrag av skatteavtalen mellom Norge og Spania.

Gyldendal Rettsdata

<http://abo.rechtsdata.no/main.aspx>

Hentet: Under skriveprosessen.

Bilde:

Janeth Haugen er eier av bildet på forsiden av oppgaven.